

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001699

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-05-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондаренко Георгій Михайлович

2. Heorhii Bondarenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9936-3482

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 091

Назва наукової спеціальності: Біологія

Галузь / галузі знань: біологія

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Біологія

Дата захисту: 29-06-2026

Спеціальність за освітою: Біологія

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13302

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.29, 34.35

Тема дисертації:

1. Флора басейну річки Мож (Харківська область): сучасний склад, структура, трансформація, охорона
2. Flora of the Mozh River Basin (Kharkiv Region): The Modern Contain, Structure, Transformation, and Conservation

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена дослідженню сучасного складу флори водозбірному басейну р. Мож (Харківський область, Україна), її структурі, ступеню трансформації, раритетної складової та стану охорони. За результатами проведених польових та ретроспективних досліджень було встановлено, що флора водозбірного басейну р. Мож налічує принаймні 1019 таксонів видового та підвидового рангів. Під час досліджень було виявлено нові для флори України та Харківської області таксони: *Centaurea nigrescens* subsp. *pinnatifida*, *Commelina communis*, *Bidens connata*, *Sedum album* та *S. pallidum*. За результатами систематичного аналізу встановлено, що флора водозбірного басейну р. Мож має характерний для флори України та Голарктичного флористичного царства загально розподіл макротаксонів. У спектрі провідних родин переважають такі: *Asteraceae* (136 видів – 13,3%), *Poaceae* (86 видів – 8,3%), *Fabaceae* (54 видів – 5,3%), *Lamiaceae* (48 видів – 4,7%), *Rosaceae* (45 видів – 4,4%), *Brassicaceae* (44 видів – 4,3%), *Cyperaceae* (42 види – 4,1%), *Caryophyllaceae* (41 вид – 4,0%), *Ranunculaceae* (35 видів – 3,4%) та *Plantaginaceae* s.l. (33 види – 3,2%). Під

час виконання дисертаційної роботи було започатковано серію спеціалізованих досліджень спонтанних гібридів, що трапляються на території Харківської області. Так, у результаті досліджень було виявлено місцезростання 31 гібрида. Серед виявлених гібридів 6 є новими для України та 6 – для Харківської області. Екоморфічний аналіз флори за основними абіотичними факторами показав, що розподіл видів за групами екоморф у флорі водозбірного басейну р. Мож у загальних рисах відображає екоморфічну структуру флори Харківської області загалом та інших локальних флор регіону. Це зумовлено, у першу чергу, тим, що на території дослідження представлені усі найбільш характерні біотопи регіону. Втім, певні відмінності, все ж, спостерігаються. Розрахунок індексу синантропізації флори (IS) показав, що флора водозбірного басейну р. Мож піддається значній трансформації – $IS = 44,3\%$. Попри це, ступінь трансформації флори території дослідження помітно менший за аналогічні показники для інших локальних флор Харківської області. Флора басейну р. Мож налічує 228 чужорідних таксонів. За результатами досліджень встановлено, що на території досліджень зафіксовано популяції 105 охоронюваних видів, серед яких 31 вид включено до Червоної книги України, 74 – охороняються на регіональному рівні у Харківській області та 13 видів, які включені до низки міжнародних охоронних переліків. При цьому наявність на території дослідження популяцій 10 охоронюваних видів не були підтверджені сучасними знахідками, що робить їх, імовірно, зниклими на території водозбірного басейну р. Мож. Крім того, під час досліджень було зафіксовано локалітети видів, що не мають охоронного статусу, однак які є рідкісними на території Харківської області. До таких видів було віднесено: *Campanula latifolia*, *Carex remota*, *Catolobus pendulus*, *Cirsium oleraceum*, *Corydalis intermedia*, *Eremogone biebersteinii*, *Hippuris vulgaris*, *Lathyrus pallescens*, *L. pannonicus*, *Ranunculus kauffmannii*, *R. polyphyllus*, *Rubus polonicus* та ін. На основі цих та інших досліджень було створено проєкт нового охоронного переліку видів судинних рослин, які потребують охорони на території Харківської області. За результатами експедиційних досліджень виявлено території із високою концентрацією охоронюваних та рідкісних видів, а також території з рідкісними для Харківської області біотопами. Зокрема, було досліджено території, які раніше були запропоновані до заповідання іншими авторами. Для цих територій уточнено видовий склад флори, виявлено нові локалітети раніше відомих созофітів та зафіксовано нові види созофітів, які під час попередніх досліджень не були виявлені. Також наразі розробляються проєкти організації двох заказників місцевого значення. Перший – ландшафтний заказник «Княжий» загальною площею 123,1 га, що представлений степовими ценозами. На цій території виявлено 6 «червонокнижних» видів рослин та тварин. Другий – ботанічний заказник місцевого значення «Караван» загальною площею 73 га, що також представлений степовими ценозами. На цій території виявлено 2 види із Червоної книги України та низку охоронюваних та рідкісних видів для флори Харківської області. Таким чином, наукова новизна результатів проведених дисертаційних досліджень полягає у доповненні відомостей про склад флори Харківської області за рахунок знахідок нових таксонів для території України та регіону. Також отримано нові та уточнено вже відомі дані про поширення рідкісних та охоронюваних видів на території дослідження та Харківської області. Практичне значення отриманих результатів полягає у виявленні найбільш цінних територій, які є перспективними для охорони у складі Природно-заповідного фонду України.

2. The dissertation is devoted to the study of the flora of the watershed basin of the Mozh River (Kharkiv Oblast, Ukraine), its structure, degree of transformation, rare component, and conservation status. Based on the results of field and retrospective studies, it was established that the flora of the Mozh River watershed basin comprises at least 1019 taxa of the species and subspecies levels. During the research, several taxa new to the flora of Ukraine and Kharkiv Oblast were recorded: *Centaurea nigrescens* subsp. *pinnatifida*, *Commelina communis*, *Bidens connata*, *Sedum album*, and *S. pallidum*. The systematic analysis demonstrated that the flora of the Mozh River watershed basin exhibits a distribution of major taxa characteristic of both the flora of Ukraine and the Holarctic Floristic Kingdom in general. Among the leading plant families, the following predominate: Asteraceae (136 species, 13.3%), Poaceae (86 species, 8.3%), Fabaceae (54 species, 5.3%), Lamiaceae (48 species, 4.7%), Rosaceae (45 species, 4.4%), Brassicaceae (44 species, 4.3%), Cyperaceae (42 species, 4.1%), Caryophyllaceae (41 species, 4.0%), Ranunculaceae (35 species, 3.4%), and Plantaginaceae s.l. (33 species, 3.2%). During the investigations, a series of specialized studies on spontaneous hybrids occurring within Kharkiv Region was initiated. As a result, localities of

31 hybrids were identified. Among the recorded hybrids, six are new to Ukraine and six are newly reported for Kharkiv Region. The ecomorphological analysis of the flora with respect to the principal abiotic factors showed that the distribution of species among ecomorphological groups within the flora of the Mozh River watershed basin generally reflects the ecomorphological structure of the flora of Kharkiv Region as a whole, as well as that of other local floras of the region. This is primarily due to the presence within the study area of all major habitat types characteristic of the region. Nevertheless, certain differences were also observed. Calculated synanthropization index (IS) demonstrated that the flora of the Mozh River watershed basin has undergone substantial transformation, with $IS = 44.3\%$. Despite this, the degree of transformation is considerably lower than the corresponding values reported for other local floras of Kharkiv Region. The flora of the Mozh River basin includes 228 alien taxa. The research established the presence of populations of 105 protected species within the study area. Among them, 31 species are included in the Red Data Book of Ukraine, 74 species are protected at the regional level in Kharkiv Region, and 13 species are listed in various international conservation lists. At the same time, the occurrence of 10 protected species previously reported for the territory was not confirmed by contemporary records, suggesting that these species are likely extinct within the Mozh River watershed basin. In addition, the study documented localities of species lacking formal conservation status but considered rare within Kharkiv Oblast. Based on these and additional studies, a draft of a new conservation list of vascular plant species requiring protection within Kharkiv Region was developed. Expeditionary surveys identified territories with a high concentration of protected and rare species, as well as areas containing habitats rare for Kharkiv Region. In particular, territories previously proposed for protection by other researchers were investigated. For these territories, the floristic composition was clarified, new localities of previously known protected species were identified, and additional protected species not recorded during earlier studies were documented. Furthermore, projects for the establishment of two protected areas of local significance are currently under development. The first is the “Kniazhyi” Landscape Reserve, covering a total area of 123.1 ha and represented by steppe communities. Six species of plants and animals listed in the Red Data Book of Ukraine were recorded within this territory. The second is the “Karavan” Botanical Reserve of local significance, with a total area of 73 ha, also represented by steppe communities. Within this area, two species included in the Red Data Book of Ukraine, as well as a number of protected and regionally rare species for the flora of Kharkiv Oblast, were identified. Thus, the scientific novelty of the dissertation lies in expanding current knowledge of the flora of Kharkiv Region through the discovery of taxa new to both Ukraine and the region. In addition, new data were obtained and previously known information refined regarding the distribution of rare and protected species within the study area and Kharkiv Oblast. The practical significance of the results lies in the identification of the most valuable territories перспективних для охорони within the Nature Reserve Fund of Ukraine.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Рациональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Bondarenko H.M., Gamulya Yu.G. New and rare hybrids of Eudicots in the flora of Kharkiv Region, Ukraine. Ukrainian Botanical Journal. 2025, 82(4), 345–366 DOI: <https://doi.org/10.15407/ukrbotj82.04.345> (Scopus, Q3)
- Бондаренко Г.М., Рокитянський А.Б. Флора проектного Національного природного парку “Мжанський” (Харківська область). Частина 2: заплавні комплекси. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Біологія». 2025, 45, 63–104. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-5457-2025-45-6>

- Бондаренко Г.М. Флора проектного Національного природного парку “Мжанський” (Харківська область). Частина 1: борові комплекси. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Біологія», 2025, 44, 140–180. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-5457-2025-44-12>
- Бондаренко Г.М., Гамуля Ю.Г. *Centaurea nigrescens* (Asteraceae) у флорі України: історія досліджень та нові відомості. Чорноморський ботанічний журнал, 2025, 21(1), 82–93. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu1990-553X/2025-21-1-6>
- Бондаренко Г.М., Гамуля Ю.Г., Сіранський В.Ю. Рідкісні, охоронювані та малодосліджені види судинних рослин борових комплексів долини р. Мож (Харківська область, Україна). Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Біологія», 2023, 41, 17–31. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-5457-2023-41-2>
- Гамуля Ю.Г., Бондаренко Г.М. Перспективний список регіонально рідкісних видів рослин Харківської області. Біорізноманіття, екологія та експериментальна біологія, 2022, 24(2), 61–80. DOI: <https://doi.org/10.34142/2708-5848.2022.24.2.07>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гамуля Юрій Гарійович
2. Yuriy Gamulya

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7908-1995

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ольшанський Ігор Григорович

2. Ihor Olshanskyi

Кваліфікація: к. б. н., 03.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8615-7054

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417199

Місцезнаходження: вул. Терещенківська, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коломійчук Віталій Петрович

2. Vitalii Kolomiichuk

Кваліфікація: д. б. н., доц., 03.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5767-344X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Атемасова Тетяна Андріївна

2. Tetiana Atemasova

Кваліфікація: к. б. н., 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7527-5143

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Громакова Алла Борисівна

2. Alla Gromakova

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8007-9174

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Утевський Сергій Юрійович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Утевський Сергій Юрійович

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна